

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

(29.)
Költ *Bétsben*, Mind-Szent-Havának
(Októbernek) 8-dik napján, 1793-dik
Eszteröden.

Hadi Környülállások.

A' Gróf *Wurmser*' Serege, és a' Fran-
tziák között, Sept. nek 18, 19, és 20-dik
napjain történt tsaták' alkalmatosságával,
új borostyán-ágakat szegdeltek az *Erdödy*
Huzár-Regementnek Oberstlieutenant, és
2-dik Fő-Strásamester-Osztályai, *Piatsek*
Oberstlieut. Úrnak vezérése alatt, a' magok
győzedelmi koszorújokhoz.

Sept. 18-dika' éjtszakáján el-küldötte az Oberflieut. Úr *Boldizsár* Fő-Hadnagyot nyóltzad magával vizsgálódni, meg-hagyván néki, hogy ha jó módját ejtheti, Frantziát fogjon. Olly ízerentsés vólt a' Főhadnagy Úr, hogy tsak hamar egynehány Frantziákra talált, kiket leg-ottan meg-támadott, széllyel vert, és kettőt közzülök el-fogott. — Ezen foglyoktól tanútták-ki Generálisaink, az Ellenség' szándékát.

A' 19-dik Septemberi viadalban jelesen ki-mutatta magát újjolag *Boldizsár* Fő-Hadnagy, *Piros* Al-Hadnaggal együtt. Különös remekjeit ádták vitézségeknek, *Scheitl*, és *Horváth* Strása - Mesterek is; úgy nem-különben *Bézsányi*, *Földesy*, és *Balogh* Káplárok. Azt vallya Oberflieut. *Piatsek* Úr a' kormányozása alatt lévő Hufzárságról átallyaban, hogy ezen folyebb említett napon is magánoz illendőképven viselte magát.

Sept. 25-dike' éjtszakáján, Seregünk' jobb szárnya előtt, az úgy-nevezett *Teutsches* *Maus*nál két sántzaiból veretett-ki az Ellenség, melly sántzok leg-ottan földig lerontattak. Itt, mint vitézkedett légyen a' 2-dik Májor-Ofztályok *Erdödy*-Hufzárinknak: nyilván meg-tetstik onnan, hogy belölte *Fogarasy* Strása-Mester, a' ki egy valóságos derék Katóna vólt; úgy nem-különben *Bényer*, és *Imriská* Káplárok, s két köz Emberek, azzal az alkalmatos-

sággal vegezték vitézi pályájokat. Veszített az említett Osztály 12 lovakat is.

A' Német Birodalomnak egy bizonyos darabja, a' melly dél felől *Lotharinguival*, nap-nyúgot felé *Luxemburgal*, észak felé *Limbural*, nap-kelet felé pedig a' *Palatinátussal* határos, neveztetik *Westrichnek* vagy *Westerreichnek*. Ebben a' *Westerreichban* fekszik *Bliescaffel* Vára, és Város, a' melly, több más hozzája tartozó helységekkel együtt, a' *Trieri* Választó-Hertzség' óltalma alatt vagyon. Említett *Bliescaffel* Városánál, egy táborok volt a' Frantziáknak; de Prüsszus Generális *Kalkreuth* reá tsapott arra Sept. 26-dikán, 's két órákig folytatott ágyúzása után szerentséssén ki-verte belőle az Ellenséget; melly *Frauenberg* felé vonta annakutánna vissza magát; de a' mint *Zweybrücken*ből írják, más nap ismét vizitet kapott *Frauenberg*-nél is, *Székely* nevezetű Prüsszus Oberstertől, a' ki maga vezérel egynehány ezer Embertől álló Sereg-osztályt.

Az említett *Zweybrücheni* Tudósítás szerént, minekutánna a' *Blieskaffeli* Fran. Tábor el-foglalta volna Gen. *Kalkreuth*: *Watweileri*, és *Mittelbachi* tanyájokat is el-hagyták a' Frantziák, 's a' *Hornbachi* geréndek (háts földek) felé vetiék magokat; hanem Sept. 27-dikén délután *Hornbachot* is oda hagyták, úgy nem-különben *Schweigennél* is tábor bontottak.

Ausztriai Flandriának Färnes, vagy *Veurne* Városát is oda hagyták a' Frantziák Sept. 20-dikán; hanem fel gyújtották az ott vólt széna, és szalma tárházakat; mivelhogy nem vólt módjok azokat el-szállítani. — *Menin* Városát nagyon el-pusztították.

Az *Eszterházy*-Huszárok közzül más Vitéz Hazánkfia is esett-el, *Naszvady* Kapitányon kívül, a' múltt Sept. közepe tájján; úgymint: *Tomcsányi* Fő-Hadnagy.

Az *Orániai* Hertzeg — *Hollandiának* örökös Helytartója — Septemb. 20-dikán *Gent* Városa mellé indúlt *Hágából*, a' Hollandus Seregnek meglátására. Indulása előtt való nap, következő értelmű irását küldötte a' Hollandiai Közönséges-Rendekhez:

„Nagy hatalmasságú Urak! Mihelyt hírül hozatott nékem a' 13-dik Septemberi történet: azon vóltam leg-ottan, hogy vóltaképpen ki-tanúlhassem a' Köz. Társaság Serege' állapotjának miben-létét. Örömmel jelenthetem Nagy-Hatalmasságtoknak előre is, hogy sokkal kevesebb Embert, lovat, és munitziót vesztettünk, mint futamodott vala a' hír eleinten felölle. Egész valóságú tudósítást fognak erről venni N. Hatalmasságtok, mihelyest a' Seregnek különkül. szakállzai, mellyek részt vettek a' viadalban, fel-jegyzéndik a' magok vesztésegeket, 's ezen jegyzésekből egy közönséges

laistrom kézfíttethetik. — Szükségesnek találtam mindazáltal, hogy tulajdon szemimmel is megtekintsem a' Sereget; mellyhez képest szándékozom is egynehány napra a' táborba menni, hogy mind a' veszteségről, mind pedig az ezt helyrehozható eszközökről annál jobb ítéletet tehessek. — A' midőn kötelességemnek tartottam, erről tudósítani N. Hatalmasságtok: egyfzersmind ezen alkalmatossággal magamat, és Házamat N. Hatalmasságtoknak barátságokba, és hajlandóságokba ajánlom; 's kérem a' Mindenhatót, hogy áldja-meg kedves Hazánkat, és N. Hatalmasságtoknak nyomos tanátskozásaikat. *Orániai Hg. Wilhelm.*“

Livornóból írták Sept. 25-dikén, hogy *Korzikai-Szigetének Mortella, és Fornari Várait* el-foglalták az Anglusok, kikkel *Korzikai Generális Paoli* is egyesítette tiz ezer Emberről álló Seregét, és *Bastia* fő Város ellen indult, hogy ezt is ki-vegye a' Frantzia Nemzet-Gyűlésének hatalma alól.

Ugyan *Livornóból* írták Sept. 25-dikén, hogy a' Nápolyi hajós Seregnek első osztálya, mellyről emlékeztünk vala a' múlt postán; szerentséssen el érkezett a' *Tuloni* ki-kötő helybe.

A' *Nizzai* Grófságnak *Villafranca* nevű Városa előtt meg-jelentek Sept. 12-dikén négy Anglus hadi hajók, mellyek közzül a'

midőn közelgetett volna egy a' parthoz; háromszor löttek felé a' Frantziák; hanem hogy meg-látták rajta a' fejer zászlót: mindjárt meg-fzüntek a' lövöldözéstől, 's egy tsónakot küldöttek hozzá. Ezen tsónakba ki-fzállottak a' hajóból ket Anglus Tilztek, 's a' Városba vitették magokat, a' honnan ismét bé-kötött szemekkel *Nizza* Városába szállítottak. Ott által-adtak a' Fran. Kommisszáriusoknak három rendbéli írásokat, mellyek közzül egyik, a' fenn- említett négy Anglus hadi hajók' Kormányozójának levele vólt; a' másik, *Hood* Anglus Tengeri Vezérnek *Toulon* eránt közönségesse tett jelentése; a' harmadik pedig *Lyonban* tartózkodó Fran. Tengeri Vezér *Trogoff*' levele. Mind a' három írások fel-olvastattak közönségesen, mellyeknek a' vólt a' tzéll yok; hogy a' *Nizzai* Grófságban tanyázó Frantziák is kövessék a' *Touloniak*' példajokat; de *Nemmel* felelték írásban.

Lyon Városából, mellyel darab időtől fogva vesződnek már a' Frantzia Republikánusok, egy Levél érkezett tegnap *Bétsbe*, mellyből azt olvassuk, hogy *Lyon* Városának gazdag és fényes épületei ugyan többnyire mind oda vagynak — a' mint ezt más tudósítások is bizonyítják — hanem reménységek vagon még is a' Lyoniaknak, hogy meg-tarthatják magokat: mivel sok ágyúkat, és sántzokat el-nyertek az

ostromlóktól, 's azonban a' *Montferrati* Hertzeg is, a' ki eggy a' *Szárdin.* Király' Vezérei közzül, hatalmassan sietett segítségére.

A' Kengyelfutóból lett Fran. Republ. Vezér *Rossignol* esküdt a' N. Gyűlése előtt, hogy ő kevés idő alatt nyakára fog hágni a' *Gaston*' Seregének *Vándéban*; de az újjabb tudósítások szerént, alig ha ellenkezôképpen nem fog ki-üttni a' dolog.

Elegyes Tudósítások.

A' *Prussziai* Király vissza-indúlt Sept. végén, az *Ármádiájától Berlinbe*; onnan pedig az új *Lengyel* Tartományába fog menni, a' mint írják.

Azok a' nem fehér: de azért felséges Dámák — kiknek hajójaikat a' szélveszes tenger, Portugalliának fő Városához *Lisbonához* vetette vala ki a' múltt Jul. 14-dikén, és a' kiket egéllz pompával vitetett bé Júl. 30-dikán *Lisbonába, Portugallia* nak mostani igazgatója. — meg-látogatták Aug. 4-dikén személlyesen az Igazgató Királyi Hertzegnét, és a' meg-hólt Portugalliai Korona-örökösének Özvegyét, 's fel fedezték előttök a' magok ábrázatjokat úgy beszélttek vélek; hanem azt kikérték, hogy senki is más a' Portugalliai Hertzegnéken kívül ne láthassa ôket fel fedezett országával. A' beszéllgetés után,

gazdagon meg-vendégeltettek, és az egész afzta felett mind csak fehér személyek szolgáltak körülöttök. Minekutánna vége lett volna az ebédnek: meg kinálták őket a' Port. Hertzegnék; hogy ha tettzenék nékik; mennének ki lovagolni. Tettzett az ajánlás, a' *Marókkói* Felsőgeknek, 's minekutánna meg jártak volna a' Várost, és annak környékét; ismét vissza mentek az Udvarba, bútsúzni. A' bútsú vétel' alkalmatosságával, drága ajándékokat kaptak, örök emlékezetnek okáért a' Portug. Hertzegnéktől. — Aug. 8-dika' éjtfzakáján tengerre szállottak egy nagy Portugallus hajón; 's néhány más hajók' társaságában, egy Portugallus hadi hajónak óltalma alatt újjokat vettek *Fez* Országának *Sale* Városa felé, a' hová t. i. szándékoztak vala menni előbb is.

A' *Lengyel* Diéta nem merte kívánságát fzegni az *Orosz* Követnek, Sept. 2-dikán; hanem tellyes hatalmat adott az a' végre ki-rendeltt Deputátziónak, hogy a' *Lengyel* Közöns. Társaság' képeben alája írhatja a' maga nevét a' *Prussziai* Udvar' kívánságainak. A' hatalom-adás vagy plenipotentziázás azonban nem csak kedvetlenséget jelentő hanem szemre-hányó, és a' *Prussz.* Udvar' nevezetesen igen keményen érdeklő kifejezésekkel vólt fel-tévé. Ezért újra reáírt az Ország-Gyűlésre az *Orosz* Követ, hogy változtassa a' hatalom-adás' stilusát: mely meg is lett.

Frantzia Ország.

Sept. 18-dikán azt végezte a' Nemzet-Gyűlése a' Püspökökre nézve, hogy 26 ezer livráról hat ezerre szállíttassék - le a' fizetések.

Vikáriussaik sem lesznek ezentúl a' Püspököknek; hanem tsak ugyan míg plébániát kaphatnak a' mostani Vikáriusok: ezfendőként ezer két száz livrát fognak kapni a' Közönséges - Társaság' Kintstárjából.

Hogy a' Religio, vagy Vallás-béli tárgyakra nézve sem egy-forma gondolkozásúak mindnyájan a' Frantzia-Országiaiak: meg-tetszik ez onnan is, hogy közelébb egy Helység-béliek meg nem szenvedték magok között a' Papjokat, minekutánna az meg-házasodott volna. — Az ilyen sorsú Papokra nézve azt végezte a' N. Gyűlése, hogy mennyenek olyan helyre, a' hol bátorságosoknak itélik magokat, 's ott élhetnek a' fizetésekből.

Az a' hír, melly szerént Ánglus Minister *Pitt*nek egy Unokája fogatott vala el Fr. Országban, onnan eredett, hogy egy *Pitt Benjamin* nevezetű Kalmár, a' ki most 70 ezfendős, és már 30 ezfendőktől fogva lakott *Britanniában*: ott meg-árestáltatott.

Strafsburg Városában meg-árestáltattak *Stamm Dániel*, és *Mayer András*, a' kik mind ketten Generáladjutánsok.

Most megént az a' hira, hogy *Párisban*, ember-mészárlás volt a' múltt Sept. Hónapnak vége felé, mellyre a' kenyér nem-létele szolgáltatott alkalmatlóságot.

Magyar Ország.

Nemes *Vas-Vármegye'* Rendjei, sok tekintetekben ítélték szükségesnek, hogy a' Filozofia *Szombathelyen* is taníttassék közönségesen. Minekutanna ezen köz hasznú végre, a' Ns *Vármegye'* kebelebeli *TT. Cisterciák* is meg-tették volna a' magok hazafiúi ajánlásokat; és a' jó szándékhoz Fels. Urunknak kegyes helybenhagyása is hozzá járult: jelentetik, hogy már a' jövő November' eleivel el is fog valósággal kezdődni *Szombathelyen*, a' Filozofianak közönséges taníttatása.

Gróf *Koháry Ferentz* ő Nagyságának, a' *Hont-Vármegyei* örökös Fő-Ispányságba lett bé-iktattatása — mellyről már egynehány hetekkel emlékeztünk vala ez előtt — Sept. 24-dikén mené véghez *Kementzén*, fényes pompával. A' Bé-iktató volt Primás *Battyáni* ő Eminentziája.

A' melly szép Magyar Beszédeket tartott Gróf *Koháry Ferentz* ő Nagysága, említett Fő-Ispányi bé-iktattatásának alkalmatosságával, mind a' Bé-iktató Fő Méltóságához, mind a' Ns *Vármegye'* Rendjeihez: fogjuk közölni a' jövő postán.

Gróf *Battyáni Tódor* ő Excell. tziája, személyes, és húsz esztendők' el-folyásáig senkivel mással nem közös szabadságot (privilegium exclusivum) nyert ő Felségétől, olytán újmódi hajóknak készíttetésére, mellyeken a' viz' ellenébe is lehet menni. Ezen Méltóságnak érdemlett ditséretére mondhatjuk azt, hogy nálla sok jó, de ügye - fogyott elmék találták már menedék - helyeket; mint talált a' többek között ama' nevezetes Hazánkfia *Tóth Úris*, a' ki néha napján jeles katonai tisztségeket viselt vala Frantzia Országban, és a' ki mostanában egy hasznos Fabrikát szándékoza fel-állítani a' Gróf Úrnak; de néhány napokkal ez előtt meg - halálozott *Vas-Vármegyében*.

Székes Fejérvárról, Októb. 3-dikán.

„Veszprémi Püspök *Bajzath József* ő Excell. ja, minekutánna szerentsésen elérte volna a' maga újj érdemekkel ékesített papságának ötvenedik esztendejét is, második új Miséjét tartá a' múltt hónapnak 29-dik napján, a' Városi fő Templom' Innepén, melly szent tzeremoniát olly példás mérsékléssel vitt véghez, hogy annak híre tsupán az áldozat' végével lett közön-ségessé.

Itt *Fejérváratt*, éppen most foly a' szüret. A' termés közép - szerü, de a' tavalyihoz képest bőv; azért is tellyes

örömmel tölt-el mindeneket, melly örömet az időnek kellemetessége is különösen nevel. “

Kapuvárról (Soprony-Vármegyéből),
Októb. 2-dikán. — „*Eszterházy* Hertzeg' *Kapuvári* Uradalmának *Ketzel* nevü faluja mellől, Szent Mihály' napjára virradóra szőrin-lában el-veszett az erdőből kilentzven sertés, mind Kondásostól együtt. Közönségesen, egy gonofz Emberre vagyon a' gyanúság, a' ki nem régiben szökött-el a' Kapuvári tömlötzből, mellybe az említett Kondásnak fel-adására záratott vala bé. “

(Az efféle történeteket ha másunnan is mind a' két Hazából, mentől előbb méltóztatnak hozzánk meg-írni Erd. Hazánkfiak: mi leg-ottan Munkánkba bé-iktatjuk; mivel hiszük, hogy az el-követett gonofzságoknak nyomban való közönségessé-tétele, nagy ezközül szolgálhat a' gonofztévőknek ki-nyilatkozására.)

Péterváradról, Septemb. 30-dikán.

„E' folyó hónapnak 28-dik napján, délutáni 4 órakor érkeztek ide a' Frantzia Rabok, négy hajókon. Két hajók, köz Emberekkel voltak meg-rakva; a' harmadikon Tifztek; a' negyediken pedig betegek voltak. Ezek, t. i. a' betegek, egyenesen a' majorban lévő katonai ispotályba szállítottattak; a' több 3 hajók pedig, a' hidon felül lévő ser-háznál kötöttek-ki, és a'

rajtok volt Foglyok, mind a' két Városból öszve-sereglett sok Néptől kísértetvén, a' felső Várba vezettettek, a' hol egész hadi készületben várták vala már őket a' *Csatorinszky*' Regje. béli Vasasok. A' Frantzia Tiszteknek, a' Kaszárnnyákban adatott hely; a' köz Emberek pedig — név szerént szállítatván kiki közzülök — a' Kaszámátákba helyhezettek. Ezeknek száma 600-ra, a' Tiszteké pedig 114-re ment, kik között egy Generális is volt — *Zsembra* nevezetű. “

(Talán éppen ez az a' Generális, a' kit, Magyar Gránátéros - Oberflieutenant *Büdöskúti* Úr fogott-el *Famarsnál*. Ezt, azon a' fundamentomon írjuk, mivel a' mint *Posonyon* fellyül *Dévénél* meg-hálatták volna a' Frantzia Foglyokat, együtt evett egy Ts. Kir. Katona Tiszt, a' mint maga beszéli, sok fogoly Tisztekkel, 's ezek között nevezetesen egy Generálissal is. A' Generális tsak ki-húz egyfzer a' zebjéből egy pugilláris, 's oda adja azt említett Tisztünknek, hogy olvassa belőlle azon Ts. Kir. Tiszt Úrnak a' nevét, a' ki, úgymond, ötet el-fogta, és a' ki az ő (t. i. a' Generális') kérésére fel-írta a' maga nevét a' pugillárisba. A' név: *Büdöskúti* volt. Eggy igen derék perspektiva (messzelátást eszközlő tsü) volt éppen a' kezemben — így folytatta beszédjét a' Generális

— midőn fogságba estem. Ezt, valamint más drágább jószágaimat is el-fzedte tőlem a' fel-írtt nevű Tiszt Úr; hanem hogy szépen kértem, tsak ugyan vissza-nyertem tőle, a' perspektívámmal együtt, némelly más vagyonomat is. Mind a' Generálist, mind a' több fogoly Frantzia Tiszteket, emberséges Embereknek mondja lenni eml. Tisztünk, és a' Magyar Historiában, 's Geografiában szint' olyan jártasoknak, valamint ő.)

„Három Oberflieutenant, egy Májor, és néhány Kapitányok, 's Hadnagyok, más nap reggel ismét hajóra ültetettek, és *Temesvárra* vitettek. Majd el is felejttem meg-írni, a' mit előbb kelle vala jelentenem, hogy Gróf *Gyalay*', Gróf *Sztáray*', és B. *Devins*' Regementjeik-béli Katonaságnak őrizete alatt szállítottak vala le a' Dunán a' fogoly Frantziák. “

Szép foganatja lett azon serkentésnek, melly a' *Magyar Hirmondónak* 30-dik Júliusi Tóldalékjában tétetett közönségesse egy Magyar szabad Ezerednek önként való segedelmek által mind addig lejendő tartása eránt, míg hadat kell folytatni a' Frantziákkal. Ugyan is már a' közelébb múltt September' közepén 3155 forintokra 's 31 és 7/8 krajzárookra ment az a' summa, melly gyűlt a' Magyar szabad Ezeredbéli Vitézeknek első fertály-~~sz~~tendei, az az,

első Augusztustól fogva, utolsó Októberig való tartásokra. — Ezen summa' adóinak a' Közjő eránt meg-bizonyított szíves buzgóságok, újjító érzékenységeket eszközlött F. Urunk' jó szívében, és a' melly hajlandóságokat ő Felsége' személlye eránt is ki nyilatkoztatták egyfzersmind ez által: soha ennek emlékezete ki nem fog esni ő Felsége' elméjéből.

Gróf *Haller József*, Úr egy szabad Vitéz' tartását vállalta magára; Gróf *Teleky József* Úr, tizét; Gr. *Ráday Gedeon* Úr, négyét; Kamerális Consiliárius *Gyürki István* Úr, kettőjét; Aradi nem-eggyesültt Görög Püspök *Avacumovits Pál* Úr egyyét; Aradi Archimandrita *Joannovits Theodos* Úr fél Vitézét; *Pozsony* Városa 33-ét; *Buda* 15-ét; *Péts* nyóltzét, 's egy negyvened részét; a' *Körmötzi* pénz-veréshez tartozó Tisztek, és a' Magistrátus tizét; *Késmárk* Városa kilentzét, és hét 16-od részét; *Szeged* ötét, 's egy negyed részét; *Eperjes* ötét; a' *Zombori* Camer. Administr. négyét, és három 16-od részét; *Kaprontza* harmad-félét; *Szentgyörgy* háromét 's egy nyóltzad részét; *Modor* egyyét, és hufzon-egy 32-öd részét; *Szentendre* kettőét; *Bakabánya* másfélét; némelly magános személy-lyek négyét.

(Ezen Laistrom fog folytatódni.)

A' melly Kereskedők, vagy *Magyar-Ország*ból, vagy a' *Török* Tartományokból hajókon szándékoznak valamelly jószágot szállítani: válthatnak passzusokat magoknak akár *Bétsben* a' Direktoriumtól, akár *Pesten* a' F. Helyt. Tanátstól; és a' passzusváltást annyival inkább most el ne mulassák: mert különben az Ánglus, Spanyol, vagy Szárdiniai rabló hajók' prédáikká lesznek.

B é t s.

Negyed napja, ide érkezett *Budáról*, Nádor-Ispány ö Királyi Fő-Hertzege. Várták-fel tegnapra Primás ö Eminentziáját, 's Ország-Bíró *Zichy Károly* ö Exc. ját is.

J e l e n t é s.

Várkonyi Gróf *Amade Ferentz* ö Nagyságának, *Szántó* Mezővárosbéli alkalmas lakó háza, bor-házai, és pintzéje; nem-különben a' ház után lévő földje, rétje, és jobbára a' híres *Tállyai* hegyek' ízomszédságában fekvő négy darab szöllei, mellyek 5200 magyar forintokban, az az, 4333 Rf és 40 kr. ban ítéltettek törvényesen a' Gróf Úrnak: — a' most következő szüret' alkalmatosságával, együtt az ingó gyümölcsökkel, November hónapnak negyedik napján kótya-vetye alá botsáttatnak, 's négy ezer forintokra kiáltatnak-ki. A' kótya-vetye vagy licitátzió, reggeli kilentz órakor fog kezdődni az említett napon, *Szántó Városa'* közönséges házánál.